

звільнення головного лінійного управління від глибокого аналізу проблем; можливість залучення консультантів та експертів. Разом із тим вона містить і певні недоліки як то: відсутність тісних взаємозв'язків і взаємодії на горизонтальному рівні; недостатньо чітка відповідальність з причин розмежування функцій підготовки рішення та його реалізації між різними виконавцями; надмірна тенденція до централізації взаємодії по вертикалі.

Список бібліографічних посилань

1. Бондар Н. М. Організаційні структури управління підприємством // Консалтинговая компания Бизнес-Консультант: сайт. URL: <http://business-consultant.com.ua/publicaciub104.html> (дата звернення: 25.04.2017).
2. Малиновський В. Я. Державне управління: навч. посіб. Вид. 2-ге, допов. та перероб. Київ: Атіка, 2003. 576 с.
3. Атаманчук Г. В. Теория государственного управления: курс лекций. М.: Юрид. лит., 1997. 400 с.
4. Величко В. В. Типи організаційних структур управління підприємством // Економіка підприємства: конспект лекцій. Харків: ХНАМГ, 2004. 114 с. URL: <http://buklib.net/books/32066/> (дата звернення: 25.04.2017).

Одержано 25.04.2017

*

УДК 343.533

Олександр Сергійович Чорнуха,

*аспірант Харківського національного
університету внутрішніх справ*

ЗАСОБИ ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ ЯК ПРЕДМЕТИ ПРАВОВІДНОСИН ТА ПРЕДМЕТИ ЗЛОЧИНІВ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ

Визначаючи основний безпосередній об'єкт злочину, передбаченого ст. 229 Кримінального кодексу України, більшість авторів зазначає його як засади добросовісної конкуренції у сфері господарської діяльності [1, с. 571]. Право інтелектуальної власності розглядається лише як додатковий обов'язковий безпосередній об'єкт. Водночас комерційне найменування, торговельна марка та географічне зазначення є перш за все об'єктами права інтелектуальної власності, і саме ці чинники повинні визначати місце зазначеного посягання в системі кримінально-

правової охорони. Безумовно, питання управління правами власності на інтелектуальний продукт на сьогодні вийшли за межі юриспруденції, але це не може засвідчувати їх повного переходу до економічної або господарської сфери.

Окремі науковці стверджують, що ці об'єкти права інтелектуальної власності знаходяться у цивільному обігу [2, с. 84], інші – що засоби індивідуалізації присутні лише на товарному ринку, тобто у господарському обігу [3, с. 109]. Виходячи з такої невизначеності царини комерційного найменування, торговельної марки та географічного зазначення, виникає помилкове ставлення до цих об'єктів права інтелектуальної власності в науці кримінального права України та віднесення злочинних посягань щодо них (як предметів злочину) до розділу VII Особливої частини КК [4, с. 12].

Відповідно до цивільного законодавства правова охорона надається засобам індивідуалізації, якщо вони дають можливість вирізнити одну особу з-поміж інших та не вводять в оману споживачів щодо справжньої її діяльності, походження товару (послуг) та географічного місця їх походження. Як справедливо було зазначено В. М. Крижною, основною функцією комерційного найменування як одного із зазначених об'єктів права інтелектуальної власності є індивідуалізація суб'єктів – учасників цивільного обороту [5, с. 401], тобто такого обороту, який стосується правових відносин громадян між собою і з державними органами та організаціями. Хоча, як цілком слушно відзначає О. А. Рассомахіна [6, с. 219], насправді провести розмежування між суспільним виробництвом і суспільним споживанням важко, оскільки суспільне споживання розглядається як кінцева стадія суспільного виробництва.

На підтвердження тези саме про цивільний обіг засобів індивідуалізації, слід зазначити, що відповідно до ч. 2 ст. 8 Господарського кодексу України органи державної влади не є суб'єктами господарювання, але є учасниками цивільних відносин і наділені господарською компетенцією, а практика свідчить, що вони можуть мати майнові права інтелектуальної власності на засоби індивідуалізації [7]. Слід враховувати і те, що відповідно до ст. 3 закону України «Про режим іноземного інвестування» іноземному суб'єкту господарювання – власнику свідоцтва на міжнародну реєстрацію торговельної марки, дія якого поширюється і на територію

України, дозволяється використовувати свою торговельну марку без здійснення господарської діяльності на території України, в тому числі без створення юридичної особи на підставі договорів із суб'єктами господарської діяльності України [8, с. 39]. Таким чином, віднесення незаконного використання комерційного найменування, торговельної марки, географічного зазначення виключно до злочинів у сфері підприємництва, конкурентних відносин та іншої діяльності суб'єктів господарювання, залежно від основного безпосереднього об'єкта цього злочину, не є обґрунтованим.

Обсяг правової охорони торговельної марки визначається наведеними у свідоцтві її зображенням та переліком товарів і послуг. Саме свідоцтво засвідчує набуття права інтелектуальної власності на торговельну марку. Особливості набуття права інтелектуальної власності передбачені для торговельної марки, яка має міжнародну реєстрацію або визнана в установленому законом порядку добре відомою. Відповідно до ч. 3 ст. 494 Цивільного кодексу України, набуття права інтелектуальної власності на таку торговельну марку не вимагає засвідчення свідоцтвом. Обсяг правової охорони географічного зазначення визначається характеристиками товару (послуги) і межами географічного місця його (її) походження, зафіксованими державною реєстрацією, з дати якої і виникає право інтелектуальної власності на географічне зазначення.

На відміну від розглянутих засобів індивідуалізації (торговельної марки та географічного зазначення), обсяг правової охорони комерційного найменування визначається позначенням, яке використовує особа, сферою діяльності цієї особи (його промислом), а також регіоном його використання. Також комерційне найменування повинне індивідуалізувати його володільця, тобто бути новим і відмінним від найменувань, які вже використовуються у певному регіоні або у певній галузі діяльності. Зазначена ознака комерційного найменування обумовлена тим, що декілька осіб можуть мати однакові комерційні найменування, якщо це не вводить в оману споживачів щодо товарів, які вони виробляють та (або) реалізують, і послуг, які вони надають [9, с. 19]. Нате-пер правова охорона надається правовласнику виключно проти використання іншими особами такого повного чи скороченого комерційного (фірмового) найменування, яке може ввести інших

осіб в оману [10], тобто питання про тотожність або схожість найменування має другорядне значення.

Водночас необхідно враховувати, що основним завданням КК України є правове забезпечення охорони прав і свобод людини і громадянина, власності, громадського порядку та громадської безпеки, довілля, конституційного устрою України від злочинних посягань, забезпечення миру і безпеки людства, а також запобігання злочинам (ч. 1 ст. 1 КК України), тобто забезпечення охорони правовідносин, врегульованих іншими галузями права від злочинних посягань. Стосовно ж регулювання відносин, що забезпечують засади добросовісної конкуренції, як одного з різновиду цивільних правовідносин заснованих на юридичній рівності, вільному волевиявленні, майновій самостійності їх учасників, якими і є відносини інтелектуальної власності на засоби індивідуалізації (права інтелектуальної власності на комерційне найменування, на торговельну марку та на географічне зазначення), така функція покладена на міжнародно-правові акти, ратифіковані Верховною Радою України, та ЦК України і саме ними визначається зміст правовідносин як інтелектуальної власності в цілому, так і прав на об'єкти інтелектуальної власності, що забезпечують індивідуалізацію товарів та послуг поміж інших. Зазначене необхідно враховувати як при визначенні сутності родового об'єкта злочинів, передбачених ст. 229 КК України, та змісту комерційного найменування, торговельної марки і географічного зазначення як предметів відповідних суспільно небезпечних посягань. При цьому, базисом встановлення підстав кримінальної відповідальності за злочини проти власності є положення ст. 54 Конституції України та ч. 3 ст. 418 ЦК України щодо захисту та непорушності права інтелектуальної власності.

Наведене у повному обсязі знайшло своє відображення в теорії кримінального права України, адже будь-які правовідносини можливі лише з приводу спільного, єдиного для них предмета, який завжди входить до кола людських потреб, а ця обставина саме і зумовлює виникнення і функціонування самих відносин (природні об'єкти, різні товари чи предмети, що мають ознаки товару) [11, с. 83]. У злочині, передбаченому ст. 229 КК України, що посягає на засади добросовісної конкуренції, безпосереднім об'єктом виступають правовідносини інтелектуальної власності, а комерційне

найменування, торговельна марка і географічне зазначення одночасно є як предметом цих правовідносин, так і предметом наведеного складу злочину. Вони є необхідною (обов'язковою) ознакою складу злочину, передбаченого ст. 229 КК України, адже безпосередньо зазначені (названі) у самому законі про кримінальну відповідальність. Хоча слід наголосити на тому, що кримінальний закон і не дотримується єдності термінологій, вказуючи на такі предмети наведеного злочину як знак для товарів і послуг, фірмове найменування, кваліфіковане зазначення походження товару.

У зв'язку з цим, В. Я. Тацій зазначає, що у багатьох випадках законодавець указує в кримінальному законі тільки на певний вид предметів, визначаючи тим самим, що будь-який із предметів цього виду має однакове значення для кримінальної відповідальності [15, с. 93]. Такими предметами для злочину, що розглядається, є саме комерційне найменування, торговельна марка і географічне зазначення, адже саме на таке їх визначення вказується в ч. 1 ст. 420 ЦК України: комерційні (фірмові) найменування, торговельні марки (знаки для товарів і послуг), географічні зазначення.

Отже, можна констатувати, що у разі вчинення злочину, передбаченого ст. 229 КК України, комерційне найменування, торговельна марка та географічне зазначення є водночас: 1) предметом охоронюваних законом про кримінальну відповідальність суспільних відносин, що забезпечують засади добросовісної конкуренції (як складової частини відносин інтелектуальної власності), та 2) предметом цього злочину.

Список бібліографічних посилань

1. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України/А. М. Бойко, Л. П. Брич, В. К. Гришук та ін.; за ред. М. І. Хавронюка. 3-тє вид., перероб. та допов. Київ: Атіка, 2003. 1054 с.
2. Крижна В. М. Порушення прав на комерційне найменування за законодавством України. *Вісник господарського судочинства*. 2008. № 4. С. 82–86.
3. Іваницька Н. Вдосконалення законодавства, що регулює відносини за ліцензійним договором на використання торговельної марки. *Право України*. 2008. № 9. С. 107–113.
4. Нерсисян А. С. Кримінально-правова охорона прав інтелектуальної власності: монографія. Хмельницький: Хмельниц. ун-т упр. та права, 2010. 192 с.

5. Право інтелектуальної власності. Академічний курс: підруч. для студентів ВНЗ/за ред. О. П. Орлюка, О. Д. Святоцького; Акад. прав. наук України; НДІ інтелектуал. власності. Київ: Ін Юре, 2007. 696 с.

6. Рассомахіна О. А. Поняття торгівельної марки та її співвідношення із суміжними категоріями. *Форум права*. 2007. № 3. С. 212–223. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2007_3_34 (дата звернення: 12.04.2017).

7. Кононов С. Высший хозяйственный суд начал регистрировать товарные знаки на свое имя. *Юридическая практика*. 2002. № 41. URL: <http://www.yurpractika.com/article.php?id=0000070> (дата звернення: 10.04.2017).

8. Шкундун О. Проблемні аспекти здійснення діяльності компанії, торгіві марки яких зареєстровані за міжнародною процедурою. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2007. № 3. С. 38–45.

9. Козлова О. Порівняльний аналіз міжнародного та національного законодавства щодо правової охорони комерційних (фірмових) найменувань. *Інтелектуальна власність*. 2003. № 4. С. 17–21.

10. Про деякі питання практики призначення судових експертиз у справах зі спорів, пов'язаних із захистом права інтелектуальної власності: рек. президії Вищого Господарського суду України від 29.03.2005 № 04-5/76 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005600-12> (дата звернення: 14.04.2017).

11. Тацій В. Я. Об'єкт і предмет злочину в кримінальному праві: монографія. Харків: Право, 2016. 256 с.

Одержано 24.04.2017

★

УДК 343.791

Владислав Геннадійович Шибут,

ад'юнкт Харківського національного

університету внутрішніх справ;

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-7126-1150>

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАТРИМАННЯ ТА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБИ, ЯКА СТАНОВИТЬ СУСПІЛЬНУ НЕБЕЗПЕКУ

Розвиток українського суспільства і держави проходить складний період. Ми є свідками практично революційних перетворень в усіх сферах соціально-економічного і політичного життя, значного науково-технічного прогресу, реформування державної влади і економічних відносин, формування нового мислення і бачимо, що старі, віджили ідеї, мислення, традиції не